«ئىنجىل 18-قىسىم»

«فىلىمونغا»

© مۇقەددەس كىتاب 2012
CC BY-SA 4.0
www.mukeddeskalam.com
«ئۇيغۇرچە كالام تەرجىمىسى»

ئىنجىل 18-قىسىم

«فىلىپمونغا»

(روسۇل پاۋلۇسنىڭ فىلىپمونغا يازغان مەكتۇپى)

كىرىش سۆز

روسۇل پاۋلۇسنىڭ ئەزىز دوستى فىلىپمونغا يازغان بۇ يېقىملىق ۋە قىسقا شەخسىي خېتىنىڭ ئىنجىل قىسىملىرىنىڭ قاتارىغا ئېلىنىش سەۋەبى ئۇنىڭدا بولغان بىۋاستە بېرىلگەن تەلىم ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى ئۇنىڭدا خۇدانىڭ مۇھەببىتىنىڭ ئەمەلىي ئىپادىلىرى بايان قىلىنغانلىقى ئۈچۈندۇر. خەت ئەيسا مەسىھگە ئۇمىد باغلىغانلارنىڭ ھەممىسى ئۈچۈن مۇھەببەتنىڭ روشەن ۋە شەرەپلىك ئۈلگىسىدۇر.

ئۇشبۇ قىسقا مەكتۇپنىڭ تەپسىلاتلىرىنى شەرھىلەشكە ئانچە كۆپ ۋاقىت كەتمەيدۇ. پاۋلۇسنىڭ خۇش خەۋەرنى جاكارلاشلىرىدىن فىلىپمون ئىسىملىك بىر باي ئادەم مەسىھگە ئېتىقاد قىلغان. بۇ ئىش بەلكىم ئەفەسۇس شەھىرىدە بولغان. كېيىن فىلىپمون ئۆز يۇرتى كولوسسى شەھىرىگە قايتىشى بىلەن ئۆز ئۆيىدە بىر جامائەت تۇغۇلۇپ، يىغىلىشقا باشلايدۇ (2:1). پاۋلۇس ئۆزى كولوسسى شەھىرىگە بېرىپ باقمىغان («كول.» 1:2). فىلىپمونىنىڭ ئونېسىمۇس (مەنىسى، «پايدىلىق») ئىسىملىك بىر قۇلى بولۇپ، ئۇ بەلكىم فىلىپمونىنىڭ ئەفەسۇسقا قىلغان سەپىرىدە ئۇنىڭغا ھەمراھ بولۇپ، ئۆزىمۇ پاۋلۇسنىڭ ۋەز ئېيتىشلىرىنى ئاڭلىغان بولۇشى مۇمكىن. روسۇل پاۋلۇس ئەفەسۇس شەھىرىدىن ئايرىلىپ بىر-ئىككى يىلدىن كېيىن يېرۇسالېمدا رىم ھۆكۈمىتى تەرىپىدىن «ھۆكۈمەتكە قارشى چىققان» دەپ ئەرز قىلىنىپ قولغا ئېلىنىدى؛ يەنە بىر مەزگىلدىن كېيىن ھۆكۈمەت ئۇنى رىم شەھىرىگە يالاپ ئاپاردى. رىم شەھىرىدە ئۇ كىشەنلەنگەن ھالدا ئىجارىگە ئالغان ئۆيىدە نەزەربەنت ئاستىدا ئىككى يىل ھايات ئۆتكۈزدى («روس.» 28:30-31). مۇمكىنچىلىكى باركى، ئۇ

كېيىنكى بىر مەزگىلدە زىندانغا سولانغان؛ مەيلى «ئۆز ئۆيىدە» ياكى زىنداندا بولسۇن، ئىشقىلىپ پاۋلۇس ئونېسىمۇس بىلەن كۆرۈشكەندى! ئەمدى ئونېسىمۇس نېمە ئۈچۈن خوجايىنى فىلېموندىن ئايرىلىپ رىم شەھرىدە بولىدۇ؟

شۈبھىسىزكى، بۇ بىچارە ئۆز كەچۈرمىشلىرىنىڭ ھەممىسىنى پاۋلۇسقا تۆككەن. ئۇ ئۆزىنىڭ ھۆرلۈكىنى ئالغان ئەمەس، بەلكى خوجايىنىدىن قاچقان، بەلكىم شۇنداقلا خوجايىنىنىڭ پۇلىنى ياكى مال-مۈلكىنى ئوغرىلىغان بولۇشى مۇمكىن (18-ئايەت). ئۇ پۇل تاپمەن دەپ رىم شەھىرىگە قاراپ يول ئالغان. لېكىن كۆپ چوڭ شەھەرلەردىكىدەك رىم شەھىرىدىمۇ ئونېسىمۇسقا ئوخشاش نادان ياش يىگىتلەردىن پايدىلىنىدىغان خېلى كۆپ كاززاپلار بار ئىدى. ئونېسىمۇس ئاۋارىچىلىككە يولۇققاندى — ئۇ جىنايەتچى دەپ ئەرز قىلىنىپ، زىندانغا سولانغان. ئۇ پاۋلۇس بىلەن زىنداندا كۆرۈشكەنمۇ، ياكى پەقەت پاۋلۇسنىڭ «ئىجارىگە ئالغان ئۆيى»گە، ئۇنىڭ ئالدىغا بېرىپ ياردەم سورىغانمۇ؟

ئىشقىلىپ پاۋلۇسنىڭ ئۇنىڭغا: «ياش يىگىت، سېنىڭ موھتاج بولغىنىڭ مەسىھ ئەيسانىڭ ئۆزىدۇر؛ ئۇ سېنىڭ چىگىش ھاياتىڭنىڭ چاتاقلىرىنى بىردىنبىر ھەل قىلغۇچى» دەپ ئېيتقانلىقىنى بىلىمىز. ئونېسىمۇس مەسىھگە ئېتىقاد قىلغان ۋە خۇدانىڭ مەغپىرەت-كەچۈرۈمى، مەسىھدە بولغان يېڭى ھايات ئېلىپ كەلگەن خاتىرجەملىك ۋە خۇرسەنلىكتە ياشاشقا باشلىغاندى. شۇنىڭدەك ئۇ ئۆزىگە ئەزىز شاپائەتچى بولغان، تۈرمىدە ياتقان، ياشانغان پاۋلۇسقا قانداق ياردەم بېرەلەرمەن دەپ تۈرلۈك يوللارنى خۇشاللىق بىلەن ئىزدىگەن. ئەجەبا، ئۇ ئەسلىدە دەل شۇ ئىشتىن — باشقىلارنىڭ خىزمىتىدە بولۇشتىن قاچقاندى!

ئۇنىڭ بۇ خىزمىتى ۋە ياردىمى، شۈبھىسىزكى، روسۇلغا زور خۇرسەنلىك ۋە تەسەللى ئېلىپ كەلدى. ئەمما بۇ ياش يىگىتنىڭ ئۆز خوجايىنى فىلېمونغا بولغان مەسئۇلىيىتىدىن باش تارتىشىنىڭ ئۆزۈنغا سوزۇلۇشىغا ئۇ يول قويماتتى. ئونېسىمۇس قاتتىق رېئاللىققا يۈزلىنىشى كېرەك ئىدى. ئۇ قاچقان قۇل بولغاچقا رىم ئىمپېرىيەسىنىڭ قانۇنىغا خىلاپلىق قىلغان بولاتتى ۋە شۇنداقلا ئېغىر جازاغا تارتىلىشى مۇمكىن ئىدى. ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇنىڭ فىلېموننىڭ نەرسىلىرىنى ئوغرىلىغان ياكى ئۇنىڭغا زىيان يەتكۈزگەن مەسىلىسى بار ئىدى. خۇدا ئالدىدا ھەقىقىي توۋا قىلىشنىڭ كەم بولسا بولمايدىغان بىر تەرىپى دەل شۇكى، بىز ئەسلىدە ئۇۋال قىلغان ياكى زىيان يەتكۈزگەنلەردىن كەچۈرۈم سوراش ۋە يەتكۈزگەن زىيانلارنى بولسا مۇمكىن قەدەر تۆلەپ بېرىشتىن ئىبارەتتۇر. لېكىن ئونېسىمۇسنىڭ ئۆزىنىڭ

ھېچقانداق پۇلى يوق ئىدى! قېرىنداشىمىز پاۋلۇس خۇدانىڭ مۇھەببىتىدىن ئۇرغۇپ چىققان مەردلىك بىلەن فىلىپمونغا ئۇشبۇ خەتنى يېزىپ، ئونېسىمۇسنىڭ قولىغا تاپشۇرۇپ، ئۇنى فىلىپموننىڭ يېنىغا قايتۇرۇپ ئەۋەتىدۇ. خەتتە ئۇ ئونېسىمۇسنىڭ بارلىق قەرزلىرىنى ئۆز ئۈستىگە ئېلىپ، ھەممىسىنى قايتۇرىدىغانلىقىنى يازىدۇ (18-ئايەت). ئۇ فىلىپموندىن ئونېسىمۇسنى كەچۈرۈم قىلىپ، ئۇنى ئۆيىگە قايتا قوبۇل قىلىشنى ئۆتۈنىدۇ. شۇنداق قىلغىنىدا رەھىمسىز دۇنيا ئالدىدا خۇدانىڭ مۇھەببىتىگە زور ئۈلگە كۆرسەتكەنلىك بولىدۇ ۋە پاۋلۇسنىڭ «ئىچ-باغىرلىرى سۆيۈندۈرۈلىدۇ» (20-ئايەت). پاۋلۇسنىڭ فىلىپمون توغرۇلۇق بارلىق ئېيتقانلىرىغا ئاساسلانغاندا، بىز فىلىپموننى چوقۇم شۇنداق قىلغان ھەمدە ئۇنىڭدىن تېخىمۇ ئارتۇق قىلغان دەپ جەزملەشتۈرىمىز؛ دەرۋەقە ئۇ پاۋلۇسنىڭ ئۆتۈنگەن ئىلتىماسىنى ئاڭلىمىغان بولسا، ئۇشبۇ خەت ھازىر قولىمىزدا بولمايتتى!

بىز يەنە شۇنى بايقايمىزكى، ئۇشبۇ خەتنى كولوسسىدىكى جامائەتكە يازغان خېتى بىلەن تەڭ يازغان، شۇنداقلا چوقۇم ئۇنىڭ بىلەن تەڭ يوللىغان («كول.» 4:9نى كۆرۈڭ).

«فىلىمونغا»

روسۇل پاۋلۇسنىڭ فىلىمونغا يازغان مەكتۇپى

1

1 مەسىھ ئەيسانىڭ مەھبۇسى مەنكى پاۋلۇس[(1)] ۋە قېرىندىشىمىز
تىموتىيدىن سۆيۈملۈكىمىز ۋە خىزمەتدىشىمىز فىلىمونغا 2 ۋە
سىڭلىمىز ئافىياغا، سەپدىشىمىز[(2)] ئارخىپپۇسقا ۋە ئۆيۈڭدە يىغىلىدىغان
جامائەتكە سالام!
3 خۇدائاتىمىز ۋە رەببىمىز ئەيسا مەسىھدىن سىلەرگە مېھىر-شەپقەت ۋە
خاتىرجەملىك بولغاي!

فىلىموننىڭ مېھىر-مۇھەببىتى ۋە ئېتىقادى

5-4 رەببىمىز ئەيساغا ۋە بارلىق مۇقەددەس بەندىلەرگە بولغان مېھىر-
مۇھەببىتىڭ ۋە ئىشەنچ-ئېتىقادىڭنى ئاڭلاپ[(3)]، مەن دۇئالىرىمدا ھەمىشە
سېنى ياد ئېتىپ تۇرۇۋاتىمەن، سەن ئۈچۈن تەشەككۈر ئېيتىمەن؛ 6 بىزگە

1 پاۋلۇس بۇ مەكتۇپنى يازغاندا رىمنىڭ مەھبۇسى ئىدى. شۈبھىسىزكى، رىملىقلار پاۋلۇسنى «بىزنىڭ مەھبۇسىمىز» دەپ ئويلايتتى — لېكىن پاۋلۇس ئىشقا باشقىچە قارايتتى. رىملىقلارنىڭ ئۇنى قولغا ئېلىپ تۈرمىگە تاشلىشۇەتكىنى خۇدانىڭ ئىرادىسى بولۇپ، شۇ ئىش بىلەن «يات ئەللىك» ئىشەنگۈچىلەرنىڭ كۆپ پايدا كۆرىدىغانلىقىغا پاۋلۇسنىڭ كۆزى يەتكەن؛ شۇنىڭ بىلەن پاۋلۇس ئۆزىنى: «رىملىقلارنىڭ مەھبۇسى» دېمەي، بەلكى «مەسىھنىڭ مەھبۇسى» دەيدۇ.

2 «سەپدىشىمىز» (ياكى «كۈرەشدىشىمىز») — روھىي «ئۇرۇش سېپى»دە بولغان كۈرەشتە، ئەلۋەتتە.

3 «رەببىمىز ئەيساغا ۋە بارلىق مۇقەددەس بەندىلەرگە بولغان مېھىر-مۇھەببىتىڭ ۋە ئىشەنچ-ئېتىقادىڭ» — دېمەك، فىلىموننىڭ مۇھەببىتى ۋە ئىشەنچى مەسىھگە ۋە مۇقەددەس بەندىلىرىگىمۇ قارىتىپ باغلانغانىدى.

نىسىپ بولغان، مەسىھنى ئۇلۇغلايدىغان[4] بارلىق ياخشى ئىلتىپاتنى
تولۇق تونۇپ يېتىشىڭ بىلەن، سېنىڭ ئېتىقادىڭنىڭ ئەمەللىرىدە مەردلەرچە
ئورتاقلىشىشىڭ كۈچەيتىلسۇن دەپ دۇئا قىلىمەن[5]. 7 چۈنكى سېنىڭ
مېھىر-مۇھەببىتىڭ ماڭا زور خۇشاللىق ۋە رىغبەت ئېلىپ كەلدى؛ چۈنكى
ئى قېرىندىشىم، مۇقەددەس بەندىلەرنىڭ ئىچ-باغىرلىرى سېنىڭ ئارقىلىق
كۆپ سۆيۈندۈرۈلدى.

فلىموننىڭ قۇلى ئونېسىمۇس ھەققىدە ئىلتىماس

8 شۇڭا، گەرچە سېنى لايىق ئىشنى قىلىشقا بۇيرۇشقا مەسىھدە
جۈرئەتلىك بولالىساممۇ، 9 لېكىن يەنىلا مۇھەببەتنىڭ تۈرتكىسى بىلەن[6]
مەنكى قېرى پاۋلۇس ھەمدە ھازىرمۇ ئەيسا مەسىھنىڭ مەھبۇسى بولۇش
سۈپىتىدە ساڭا ئىلتىماس قىلىپ ئۆتۈنۈشنى لايىق كۆردۈم ــ 10 كىشەنلەردە
تۇرۇپ تۇغقان بالام، يەنى ئونېسىمۇس توغرۇلۇق ئىلتىماسىم بار. 11 ئۇ بۇرۇن
ساڭا پايدىسىز بولغان بولسىمۇ، ئەمما ھازىر ساڭىمۇ، ماڭىمۇ پايدىلىقتۇر.[7]
12 مەن ھازىر ئۇنى ــ جانجىگەرىمنى سېنىڭ يېنىڭغا قايتۇرۇپ ئەۋەتىمەن.
13 خۇش خەۋەرنى دەپ كىشەنلەردە تۇرغىنىمدا ئۇنى سېنىڭ ئورنۇڭدا مېنىڭ
خىزمىتىمدە بولۇشقا يېنىمدا قالدۇرۇپ قالغۇم بار ئىدى؛ 14 بىراق سېنىڭ
رازىلىقىڭنى ئالماي ھېچنېمىنى قىلغۇم يوق؛ شۇنداق قىلغاندا سېنىڭ ماڭا
قىلغان ياخشىلىقىڭ مەجبۇرىي ئەمەس، بەلكى رازىمەنلىك بىلەن بولىدۇ.
15 چۈنكى سېنىڭ ئونېسىمۇستىن ۋاقىتلىق مەھرۇم بولغىنىڭنىڭ سەۋەبى،

---

4 «مەسىھنى ئۇلۇغلايدىغان» ــ باشقا چۈشەنچىسى «مەسىھدە بولغان...».

5 بۇ ئايەتنىڭ باشقا بىر تەرجىمىسى: «سېنىڭ ئېتىقادىڭنىڭ ئەمەللىرىدە مەردلەرچە ئورتاقلىشىشىڭ تېخىمۇ جارى قىلىنىشى بىلەن، بىزگە نېسىپ بولغان، مەسىھنى ئۇلۇغلايدىغان بارلىق ياخشى ئىلتىپاتنى تولۇق تونۇپ يېتىشىڭ ئۈچۈن دۇئا قىلىمەن».

6 «مۇھەببەتنىڭ تۈرتكىسى بىلەن» ــ «كورىنتلىقلارغا (1)»دىكى «قوشۇمچە سۆز»ىمىزدە بايان قىلغان «ھوقۇق ۋە مۇھەببەت» (24:15) ئۈستىدە بولغان مۇزاكىرىمىزنى كۆرۈڭ.

7 «ئونېسىمۇس» ــ گرېكچە «مەنپەئەتلىك، پايدىلىق» دېگەن مەنىدە. كىرىش سۆزىمىزدە ئېيتقىنىمىزدەك، ئونېسىمۇس ئەسلى فلىموننىڭ قۇلى ئىدى، ئۇ ئۇنىڭ قېشىدىن قاچقانىدى.

بەلكىم دەل سىنىڭ ئۇنىڭغا ئەبەدىلئەبەدگىچە نىسۋە بولۇشۇڭ ئۈچۈن
ئىدى[8].

16 مىنىڭ شۇنداق دىگىنىم، ئۇنىڭغا قۇل قاتارىدا ئەمەس، بەلكى قۇلدىن
كۆپ ئۈستۈن ـ ماڭا نەقەدەر سۆيۈملۈك، شۇنداقلا ساڭا تېخىمۇ شۇنداق
بولىدىغان (ئىنسانىي مۇناسىۋەتلەر بىلەن ھەم رەبدە بولغان مۇناسىۋەت
بىلەن[9])، سۆيۈملۈك قېرىنداش قاتارىدا ئىگە بولىسەن؛ 17 شۇنىڭ ئۈچۈن،
ئەگەر سەن مىنى ھەمداش قاتارىدا كۆرسەڭ، ئۇنى مىنى قوبۇل قىلغاندەك
قوبۇل قىلغىن. 18 ئەگەر بۇرۇن ئۇ ساڭا بىرەر يولسىزلىق قىلغان بولسا ياكى
ساڭا قەرزدار بولغان بولسا[10]، بۇنى مىنىڭ ھېسابىمغا يازغىن. 19 مانا مەنكى
پاۋلۇس بۇ سۆزلەرنى ئۆز قولۇم بىلەن يېزىۋاتىمەن: قەرزى بولسا ئۆزۈم قايتۇرىمەن؛
لېكىن مەن ساڭا ئۆزۈڭنىڭ جېنىڭ بىلەن ماڭا قەرزدار بولغىنىڭنى تىلغا
ئالمايمەن.[11] 20 شۇڭا، ئەي قېرىندىشىم، مەن رەبدە سەندىن مەنپەئەتكە
ئېرىشمەكچىمەن[12]؛ ئىچ-باغىرلىرىمنى مەسىھدە سۆيۈندۈرگىن.

8 بۇ ئايەت ئۇستىدە «قوشۇمچە سۆز»ىمىزدە توختىلىمىز.

9 «ئىنسانىي مۇناسىۋەتلەر بىلەن ھەم رەبدە بولغان مۇناسىۋەت بىلەن» گرېك تىلىدا «ئەت تەرىپىدىن ۋە رەبدە بولۇش تەرىپىدىن...». ئەسلىدە ئونېسىمۇس فىلېمونغا قۇل ئىدى، ئىنسانىي تەرەپتىن ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى (رىم ئىمپېرىيەسىدىكى قانۇن بويىچە) مۇناسىۋەت خوجايىن بىلەن قۇل ئايرىلماسلىق مۇناسىۋىتى ئىدى. بۇ سۆز بەلكىم يەنە فىلېموننىڭ قۇلى ئونېسىمۇسقا ئەسلىدە ئامراق ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ.

10 مۇمكىنچىلىكى باركى، پاۋلۇسنىڭ: «ساڭا قەرزدار بولغان بولسا» دېگىنى، ئونېسىمۇسنى خىجالەتكە قالدۇرماسلىق ئۈچۈن «ئۇ سەندىن بىرەر پۇل-دۇنيا ئوغرىلىغان بولسا» دېگەننى سىلىق ئىپادىلىشى ئىدى.

11 «ئۆز جېنىڭ بىلەن ماڭا قەرزدار بولغىنىڭ» دېگەن سۆز، شۈبھىسىزكى، پاۋلۇسنىڭ فىلېمونغا خۇش خەۋەرنى يەتكۈزۈشى بىلەن فىلېمون ئېتىقاد ئارقىلىق دوزاخ يولىدىن چىققانلىقىنى، شۇنداقلا مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ. «مەن ساڭا... تىلغا ئالمايمەن» — بۇ گەپنى دېيىشى چىرايلىق بىر چاقچاق بولىدۇ، ئەلۋەتتە.

12 «مەن رەبدە سەندىن مەنپەئەتكە ئېرىشمەكچىمەن» — گرېك تىلىدا «مەنپەئەت» ۋە «ئونېسىمۇس» («مەنپەئەتلىك، پايدىلىق») دېگەن سۆز بىلەن مۇناسىۋەتلىك بولغاچقا، پاۋلۇس يەنە سۆز ئويۇنى ئوينايدۇ. بۇ ئايەت ئۇستىدە يەنە «كىرىش سۆز»ىمىزنى كۆرۈڭ.

21 ئىشەنچىم سۆزۈمنى ئاڭلايدىغانلىقىڭغا كامىل بولۇپ ۋە سورىغانلىرىمدىن
ئارتۇق ئورۇنلايدىغانلىقىڭنى بىلىپ، ساڭا مۇشۇنداق يازدىم. 22 بۇلاردىن باشقا،
ماڭا تۇرالغۇ جاي تەييارلاپ قويغىن. چۈنكى دۇئالىرىڭلار ئارقىلىق[13] مېنىڭ
سىلەرگە قايتۇرۇپ بېرىلىشىمنى[14] ئۈمىد قىلىمەن.

ئاخىرقى سالام

23 ئەيسا مەسىھكە خىزمەت قىلغانلىقى ئۈچۈن زىنداندىشىم بولغان
ئەپافراس[15]، 24 خىزمەتداشلىرىم ماركۇس، ئارىستارخۇس، دېماس[16] ۋە
لۇقالاردىن ساڭا سالام.
25 رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ مېھىر-شەپقىتى روھىڭلارغا يار بولغاي!

13 «دۇئالىرىڭلار ئارقىلىق» — فىلېموننىڭ ۋە ئۆيىدە يىغىلغان جامائەتنىڭ دۇئالىرى ئارقىلىق.
14 «مېنىڭ سىلەرگە قايتۇرۇپ بېرىلىشىم» — دېمەك، «سولاقتىن ئازاد بولۇپ، يېنىڭلارغا قايتىپ بېرىشىم». روسۇلنىڭ كېيىنكى «فىلىپپىلىقلارغا» يازغان خېتىدە (1:26-27) ئۇنىڭ بۇ ئىشقا بولغان مۇتلەق ئىشەنچى ئىپادىلىنىدۇ. شۇ خەتتىكى 1:26-27-ئايەتلەردىكى ئىزاھاتلار ۋە خەتتىكى «قوشۇمچە سۆز»ىمىزنى كۆرۈڭ. پاۋلۇسنىڭ يۇقىرىقى سۆزىدىن دائىم ئۆز قىيىنچىلىقىنى ئەمەس (چۈنكى ئۇ تۈرمىدە ياتقانلىقىنى بىۋاستە تىلغا ئالمايدۇ) بەلكى باشقىلارنىڭ مەنپەئىتىنى («مېنىڭ سىلەرگە قايتۇرۇپ بېرىلىشىم») كۆزلەيدىغانلىقى كۆرۈنىدۇ.
15 گرېك تىلىدا «ئەيسا مەسىھدە بولغان زىنداندىشىم ئەپافراس».

ئەپافراس توغرۇلۇق يەنە «كول.» 1:7، 4:12نى كۆرۈڭ.
16 دېماس توغرۇلۇق يەنە «2تىم.» 4:12نى كۆرۈڭ.

قوشۇمچە سۆز

خەتتىن ئېلىنغان ئەڭ ئۇلۇغ چۈشەنچە

بۇ ئاددىي خەتتىن ئالغىلى بولىدىغان ئەڭ ئۇلۇغ ساۋاقلاردىن بىرى دەل شۇكى، خۇدانىڭ مۇھەببىتىدە ياشىغاندا، بىز ھەرگىز باشقىلارنىڭ ياردىمى ياكى ياخشىلىقىنى «تېگىشلىك»، «ئەلۋەتتە شۇنداق قىلىش كېرەك» دەپ كۈتۈپ تۇرساق ياكى شۇ پېتى قوبۇل قىلساق بولمايدۇ. پاۋلۇسنىڭ قەدىرلىك دوستى فلىپمونغا بولغان پوزىتسىيەسى بۇنى ئايان قىلىدۇ. ئۇ ئونېسىمۇسنىڭ ئۆز يېنىدا قېلىپ ياردەمدە بولغانلىقىدىن فلىپمون چوقۇم خۇشال بولاتتى دەپ ئويلاپ يېتەتتى ۋە شۇنداقلا ئۇنى يېنىدا قالدۇرالايتتى؛ لېكىن دوستىنىڭ بىۋاستە رازىلىقىنى ئالماي تۇرۇپ ئۇ ھەرگىز ئۇنداق قىلمايتتى.

خۇدانىڭ تەلىمىنى قوبۇل قىلىۋاتقان بولساق («يۇھ.» 45:6، «1تېس.» 9:4) مەسىھگە ئېتىقاد قىلمىغان گۇناھكار ئادەملەردىن گۇناھدىن باشقا ھېچنېمىنى كۈتمەيمىز؛ ھەردائىم ئۇلارنى كەچۈرۈم قىلىشقا تەييار تۇرىمىز (ئېتىقادچى بولمىغانلار بىزگە ياخشىلىق كۆرسەتسە خۇداغا تەشەككۈر ئېيتىپ ئۇنى قوبۇل قىلىمىز، ئەلۋەتتە!) لېكىن مەسىھگە ئېتىقاد قىلغان قېرىنداشلىرىمىزدىن بىزگە ياخشى مۇئامىلە قىلىشنى، مۇبادا ئۇلارغا ئۇۋال قىلغان بولساق ئۇلارنىڭ بىزنى كەچۈرۈشىنى <u>ئۈمىد</u> قىلىمىز. ئەمما ئۇلارنىڭ شۇنداق قىلىشىنى ھەرگىز «بىزنىڭ تېگىشلىك ھوقۇقىمىز» دەپ ئويلىماسلىقىمىز كېرەك. قېرىنداشلىرىمىز بىزگە مۇھەببەتلىك مۇئامىلە قىلسا، بىز بۇ ئىشنىڭ ئۇلارنىڭ ئۆز ئىختىيارى ۋە ئەركىنلىكى بىلەن بولغان دەپ بىلىپ ھەر قېتىم ئۇنىڭ ئۈچۈن مىننەتدار بولۇشىمىزغا توغرا كېلىدۇ. ئەرلەر ئۆز ئاياللىرىنىڭ مۇھەببىتىنى «ماڭا بولغان تېگىشلىك بۇرچى، خالاس» دەپ قارىسا بولمايدۇ، ئاياللارمۇ ئەرلىرىنىڭ مۇھەببىتىگە شۇنداق قارىشى كېرەك. شۇنداق يولدا ھەممىمىز بىر-بىرىمىزگە «تېگىشلىك»، «ئەلۋەتتە، شۇنداق قىلىش كېرەك» دېگەننى ھېچ يۈكلىمەي ئەڭ يېقىنلىرىمىزنى ئەتىۋارلاپ، ئۇلارغا ھەقىقىي مۇھەببەت كۆرسىتەيلى.

15:1 «چۈنكى سېنىڭ ئونېسىمۇستىن ۋاقىتلىق مەھرۇم بولغىنىڭنىڭ
سەۋەبى، بەلكىم دەل سېنىڭ ئۇنىڭغا ئەبەدىلئەبەدگىچە نېسىۋە بولۇشۇڭ

ئۆچۈن ئىدى».

پاۋلۇسنىڭ بۇ سۆزىدىن، ئىرىلىش ۋاقتىدا بىزنىڭ بىر-بىرىمىزنى تونۇيالايدىغانلىقىمىز روشەن كۆرۈنىدۇ. شۇنىڭدەك، مەسىھدە بولغان يەر يۈزىدە مۆيەسسەر بولغان بارلىق مۇھەببەت، قېرىنداشلىق ۋە دوستلۇق (خوجايىن-قۇللۇق مۇناسىۋىتىدە ئەمەس!) رىشتىلىرىمىز ۋە مۇناسىۋەتلىرىمىز ئۈزلۈكسىز داۋاملاشتۇرۇلىدۇ (پەقەتلا ئەر-ئاياللىق مۇناسىۋىتى شۇ ۋاقىتتا بولمايدۇ («مات.» 30:22)).

«قۇللۇق» ئۈستىدە

ئوقۇرمەنلەر خەت ئۈستىدە ئويلىنىشلىرى ئىچىدە بەلكىم قۇللۇق تۈزۈمىنىڭ ھەق-ناھەقلىكى توغرۇلۇق بەزى ئويلاردا بولغاندۇر، شۇڭا مۇناسىۋەتلىك بولغان بۇ ئىش ئۈستىدە ئومۇمەن سەل توختىلىمىز.

بىرىنچىدىن، تەۋراتنى ئوقۇغانلار بىلگىنىدەك، مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن قانۇن ئاستىدا يول قويۇلغان، يەھۇدىيلار ئارىسىدىكى قۇللۇق تۈزۈمى ھەرقانداق باشقا ئەل ئىچىدىكى تۈزۈمگە پۈتۈنلەي ئوخشىمايتتى. مۇسا پەيغەمبەرگە تاپشۇرۇلغان قانۇن ئاستىدا ئىقتىسادىي قىيىنچىلىق تۈپەيلىدىن بىر يەھۇدىي يۇرتدىشىغا قۇل بولۇشقا ئۆزىنى سېتىۋەتكەن بولسا قۇللۇق مۇھلىتى يەتتە يىلدىن ئارتۇق بولمايتتى. بۇ مۆھلەت توشقاندا ئۇ خالىسا خوجايىندىن ئەركىن بولاتتى («قان.» 15:12-18). باشقا ئەلدىن بولغان قۇللىرى بولسا خىزمەت ھوقۇقلىرى ئېنىق بېكىتىلگەنىدى؛ ئۇلار خارلىققا ئۇچرالغان بولسا ھۆرلۈككە چىقىش ھوقۇقى بار ئىدى (مەسىلەن، «مىس.» 21:26-27نى كۆرۈڭ). ئىسرائىل ئىچىدىكى ھەربىر كىشى، مەيلى قۇل بولسۇن ھۆر بولسۇن ھەر يەتتىنچى كۈنى (شەنبە، «شابات كۈنى»)دە دەم ئالاتتى.

رىم قانۇن تۈزۈمى ئاستىدا قۇللارنىڭ ئەھۋالى پۈتۈنلەي باشقىچە ئىدى. قانۇن بويىچە قۇللارنىڭ شەخسىي ھوقۇقلىرى يوق دېگۈدەك ئىدى. خوجايىنلىرى ئۇلارنى ھەرتۈرلۈك جىسمانىي ياكى روھىي خورلۇققا ئۇچراتسىمۇ قانۇندىكى ھېچقانداق جازا بۇيرۇلمايتتى. دۇنيادىكى بارلىق قۇللۇق تۈزۈملەر مۇشۇنىڭدەك بولۇپ كەلگەن.

تارىختىن بىلىمىزكى، رىم تۈزۈمى ئاستىدا ياشاۋاتقان بەزى قۇللار ئىللىق مۇئامىلىنى كۆرگەن، ھەتتا خىزمەت قىلغان ئائىلىنىڭ بىر ئەزاسىغا ئايلانغانلار بار ئىدى. لېكىن كۆپىنچىسى ئۈچۈن تۇرمۇشىنى قارا باسقان خارلىق دېگىلى بولاتتى. رىم ئىمپېرىيەسىدە چوڭ شەھەرلەردە قۇللارنىڭ سانى بەلكىم ئاھالىنىڭ 50 پىرسەنتىنى ئىگىلەيتتى! رىم ئاستىدىكى بىر قۇل ئۈچۈن ھېچقانداق «دەم ئېلىش كۈنى» بولمايتتى - ئۇ (ئەر بولسۇن قىز بولسۇن) پەقەت خوجايىنىنىڭ خالىغانچە ئىشلىتىدىغان مۈلكىدىن بىرى ئىدى، خالاس.

ئەمدىلىكتە رەب ئەيسا ھەممە گۇناھكار ئادەمنى ئىلكىدە تۇتۇۋاتقان ئەڭ چوڭ قۇللۇقنى، يەنى گۇناھنىڭ قۇللۇقىنى كۆرسەتتى. «گۇناھ سادىر قىلغان كىشى گۇناھنىڭ قۇلىدۇر» («يۇھ.» 8:31-36). ئەلۋەتتە، ئۇ پەلەستىندە تۇرۇۋاتقان يەھۇدىيلارغا تەلىمنى جاكارلىغىنى بىلەن ئىنسانلار ئارىسىدىكى قۇللۇق توغرۇلۇق ئاز سۆزلەيتتى.

ئەمدى كېيىن رىم ئىمپېرىيەسىنىڭ ھەرقايسى جايلىرىدا خۇش خەۋەرنى جاكارلىغان مەسىھنىڭ روسۇللىرى ئۇ توغرۇلۇق نېمە دەيدۇ؟

ئىنجىلدىن روسۇللارنىڭ يازمىلىرىنى ئوقۇغانلار شۇنى كۆرەلەيدۇكى، ئۇلارنىڭ مۇھىم كۆزلىگىنى ئادەملەرنىڭ گۇناھنىڭ قۇللۇقىدىن ئازاد بولۇپ خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا كىرىشىدىن ئىبارەت. مەسىلەن، «رىم.» 6:16-22نى كۆرۈڭ. ئەمدى بىزمۇ بۇنىڭغا ئوخشاش خۇلاسىگە كېلىشىمىزگە توغرا كېلىدۇكى، گۇناھدىن ئازاد بولۇپ خۇدانىڭ مەڭگۈلۈك پادىشاھلىقىغا كىرىش بولسا، ئادەمنىڭ ھۆكۈمرانلىقىدىن «ئازاد بولۇپ»، گۇناھنىڭ قۇللۇقى ئاستىدا ئەسىر بولۇشتىن چەكسىز دەرىجىدە مۇھىمدۇر. ئۇنداق «ئەركىنلىك» ئەمەلىيەتتە ھېچقانداق ئەركىنلىك ئەمەس. مانا شۇ سەۋەبتىن روسۇللار مەلۇم ئادەمنىڭ باشقا بىراۋغا قۇل بولۇشىنىڭ ھەقلىق-ھەقسىزلىكىگە بىۋاستە نەزەر سالمايدۇ.

ئەمما شۇنىڭغا دىققەت قىلىشىمىز تېگىشلىككى، روسۇل پاۋلۇس بۇزۇق ئىنسانلارنىڭ قىلمىشلىرىنى خاتىرىلىگەندە «قۇللۇققا بۇلاش»نى ئېغىر گۇناھ دەپ بېكىتىدۇ («1تىم» 10:1). رىم ئىمپېرىيەسىدە بەزى ئادەملەر قەرزدىن قۇتۇلۇش ئۈچۈن ئۆزلىرىنى قۇللۇققا ساتىسمۇ، قۇللارنىڭ كۆپىنچىسى ئەسلىدە ئۇرۇش ئەسىرلىرى ياكى «قۇللۇققا بۇلانغانلار»

ئىدى. بۈگۈنكى بارلىق قۇللۇق تۈزۈملىرىنىڭ ھەممىسى (مەسىلەن ھازىردىكى بەزى ئەرەب دۆلەتلىرىدە) شۇ يول بىلەن مەۋجۇت بولۇپ شۇ سۆز بىلەن گۇناھقا بېكىتىلگەندۇر.

ئېتىقادچىلارنىڭ قۇللۇقنىڭ ھەقلىق-ھەقسىزلىكىگە قانداق قارىشى كېرەكلىكى ئەمەلىيەتتە چوڭ بىر مەسىلە، يەنى ھۆكۈمەتلىرىگە، ئۇلارنىڭ قانۇنلىرىغا ۋە ئومۇمەن ئېيتقاندا بارلىق ھوقۇقدارلارغا قايسى پوزىتسىيەنى باغلىشى كېرەك، دېگەن مەسىلىنىڭ بىر قىسمىدۇر. بۇ توغرۇلۇق ئوقۇرمەنلەرنىڭ دىققىتىنى «رىملىقلارغا»دىكى «قوشۇمچە سۆز»ىمىز (13-باب ئۈستىدىكى سۆز)گە قارىتىمىز. شۇ سۆزدىن مۇشۇ يەردە ئازراق نەقىل كەلتۈرىمىز: —

«ئىنسانىيەت گۇناھقا تېيىلىپ چۈشكەندىن كېيىن، (خۇدانىڭ نىجاتىغا ئىگە بولغۇچە) گۇناھقا نىسبەتەن تىزگىنلىنىشى كېرەك بولغاچقا، خۇدا بۇ ئىشنىڭ بىر قىسمىنى ھۆكۈمەت-ھاكىمىيەتلەر ئارقىلىق ئورۇنلايدۇ: — «ھەممە ئادەم ئۈزلىرىنى ئىدارە قىلغۇچى ھوقۇق ئىگىلىرىگە بويسۇنسۇن. چۈنكى خۇدا تىكلىمىگەن ھۆكۈمەت بولماس؛ ھۆكۈمەتلەرنىڭ ھەممىسى خۇدانىڭ ئەمرى بىلەن بولغاندۇر» («رىم.» 1:13).

قۇللۇق تۈزۈمى رىم قانۇنىنىڭ بىر قىسمى بولغاچقا، بۇ قانۇن ئاستىدا قۇل بولغان ئېتىقادچىلارنىڭ ئەركىنلىكىنى قولغا كەلتۈرۈش ئۈچۈن قورال كۆتۈرۈپ ئىنقىلاب قىلىش توغرا ئەمەس ئىدى. «يۇھ.» 36:18دە خاتىرىلەنگەن، رەب ئەيسانىڭ تۆۋەندىكى سۆزلىرىگە قارايلى: —

«مېنىڭ پادىشاھلىقىم بۇ دۇنياغا تەۋە ئەمەستۇر. ئەگەر بۇ دۇنياغا تەۋە بولغان بولسا، خىزمەتچىلىرىم مېنىڭ يەھۇدىيلارغا تاپشۇرۇلماسلىقىم ئۈچۈن جەڭ قىلىشاتتى. ھالبۇكى، مېنىڭ پادىشاھلىقىم بۇ يەرگە تەۋە ئەمەستۇر».

شۇنىڭ بىلەن ئەكسىچە ئېتىقادچىلار خىزمىتىدىكى سەممىيلىكى ۋە ئىشەنچلىكى ئارقىلىق خۇدانىڭ ھەقىقەتلىكى ۋە مۇھەببىتىنى ئۆز خوجايىنلىرىغا كۆرسىتىشكە توغرا كېلەتتى. ئىنجىلدا، خوجايىنلارمۇ ئۆز قۇللىرىغا ئىنسان قاتارىدا قاراپ ئادىل مۇئامىلە قىلىشى كېرەك، دەپ جېكىلەنگەن («ئەف.» 9:6، «كول.» 1:4). رىم جەمئىيىتىدە ئىنجىلنىڭ تەسىرى كېڭەيگەنسېرى قۇللۇق تۈزۈمىنىڭ يوقاپ كەتكەنلىكى تارىختىكى بىر

روشەن پاكىتتۇر. بۇ ئىش پۈتۈنلەي ئىنقىلابسىز بولغان؛ ئىنقىلابلارنىڭ ئادەتتە مەلۇم مۇستەبىت تۈزۈمنى باشقا بىر مۇستەبىت تۈزۈم بىلەن ئالماشتۇرۇشتىن باشقا نەتىجىسى بولمايدۇ.

ئەنگلىيەدىكى «سانائەت ئىنقىلابى» مىلادىيە 1750-يىلى باشلانغاندىن كېيىن، زاۋۇتلاردىكى كۆپ ئىشچىلار خوجايىنلىرى تەرىپىدىن رەھىمسىز خارلىق ۋە ئېكسپىلاتاتسىيىگە ئۇچرىغان. شارائىتلار «ئىنقىلاب قىلىش»قا پىشىپ قالغانىدى. دەرۋەقە، فرانسىيەدە ئەنگلىيەدىكىگە ئوخشاش شارائىت ئاستىدا ئىنقىلاب پارتلىدى، شۇنىڭ بىلەن فرانسىيەنىڭ كېيىنكى ئونىنچى يىلىدا، ھاكىممۇتلەق ناپولېئون مەيدانغا چىقىپ دۆلەت تەرتىپىنى ئەسلىگە كەلتۈرگۈچە، قانلار كوچىلاردا دەريادەك ئاققانىدى. ئەنگلىيەدە بولسا ۋەسلىي ۋە ۋىتفىلد دېگەن ئىككى ئادەم مۇقەددەس روھنىڭ زور تەسىرقىلىشى ئىچىدە خۇدانىڭ نىجاتىنى كۈچلۈك جاكارلاشقا باشلىدى. مىڭلىغان ھەرخىل «تەبىقە»دىكى كىشىلەر توۋا قىلىپ ئويغىتىلدى. جامائەتتە زاۋۇت ئىگىلىرى ئۆز ئىشچىلىرى بىلەن يانداش ئولتۇراتتى؛ ئۇلار شۇنىڭ بىلەن ئۆزلىرى بىلەن ئوخشاش بىر زېمىندا ياشاۋاتقان ئىنسانلارغا سالغان خارلىقنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى چۈشىنىپ يېتىپ، ئۇنىڭدىن توۋا قىلىپ ئىشچىلىرىغا بولغان مۇئامىلىسى ئۆزگىرىپ، شۇنىڭ بىلەن ئەنگلىيە ئىنقىلاب قىرغىنچىلىقىدىن قۇتۇلغان.

ئۆزگەرگەن كىشىلەر ئۆزگەرتىلگەن جەمئىيەتلەرنى ھاسىل قىلىدۇ. باشقا يوللار بىلەن جەمئىيەتنى ئۆزگەرتىش مۇمكىن ئەمەس. ئىنقىلاب ياكى نوقۇل يېڭى، قاتتىق قانۇنلار ئىنسان تەبىئىتىنى ئۆزگەرتەلمەيدۇ؛ بەلكىم 20 يىل ئىچىدە كونا ئىللەتلەر ئەسلىدىكى شەكىلدە بولمىسىمۇ، باشقا بىر شەكىلدە قايتىدىن پەيدا بولىدۇ.

17-ئەسىرنىڭ ئوتتۇرىسىدىن بېرى غەربتىكى دۆلەتلەردىن ئىسپانىيە، پورتۇگالىيە، گوللاندىيە، ئەنگلىيە ۋە ئامېرىكا ئۆزلىرىنىڭ ئافرىقىدىكى مۇستەملىكە دۆلەتلىرىدىن قۇللارنى تۇتۇپ باشقا مۇستەملىك دۆلەتلىرىگە ئاپىرىپ ئەمگەككە سېلىشقا باشلىغان. ئەنگلىيەدە ۋىليام ۋىلبېرفورس ئىسىملىك بىر ئادەم ئىنجىلدىن بۇ ئىشنىڭ دەل پاۋلۇس ئېيتقان «قۇللۇققا بۇلاش» دېگەن گۇناھنىڭ ئۆزى ئىكەنلىكىنى بىلىپ يېتىپ، ئۇنىڭدىن قەتئىي توۋا قىلىش كېرەك دەپ تەلىم بېرىشكە باشلىدى. يىگىرمە يىل ئۇ شۇنداق كۈرەش قىلىپ ئەنگلىيە ھۆكۈمىتىنى ئىشەندۈرگەن (مىلادىيە 1807-يىلى). شۇنىڭ بىلەن

ئەنگلىيە ھۆكۈمىتى قۇللۇق تۈزۈمىنى بارلىق مۇستەملىكىلىرىدە قانۇنسىز دەپ بېكىتكەن. ئاستا-ئاستا گوللاندىيە، ئامېرىكا، ئاندىن ئىسپانىيە ۋە پورتۇگالىيە خىجالەتكە قالدۇرۇلۇپ ئەنگلىيەنى ئۈلگە قىلىپ قۇللۇق تۈزۈمىنى بىكار قىلغان. بۈگۈنكى كۈندە بەزى ئەرەب ئەللىرى ۋە شىمالىي ئافرىقىدىكى بىر قىسىم دۆلەتلەردە قۇللۇق تۈزۈمى يەنىلا مەۋجۇت.

قۇللار ۋە خوجايىنلارنىڭ يۈرۈش-تۇرۇشلىرى قانداق بولۇشى كېرەكلىكىنى بىلىش ئۈچۈن تۆۋەندە كۆرسىتىلگەن، روسۇللارنىڭ خەتلىرىدىكى ئايەتلەرنى كۆرۈڭ. دېمىسەكمۇ، بۇ ئايەتلەردىكى جېكىلەشلەر ھەرقانداق خىزمەتتىكىلەرگە، يەنى شەخسلەرگە ياللىنىپ ئىشلەۋاتقانلار بولسۇن ياكى دۆلەت مەمۇرلىرى بولسۇن ئۇلارغا ئوخشاشلا قارىتىلغان؛ شۇنداقلا قۇل خوجايىنلىرىغا قارىتىلغان بۇ سۆزلەر تۇرلۇك ئادەم يالّلىغۇچىلارغىمۇ ئوخشاشلا قارىتىلىدۇ: —

«1كور.» 7:20ـ24، «ئەف.» 6:5ـ9، «فل.» 2:7، «كول.» 3:10ـ11، 3:22ـ4:1، «1تم» 6:1ـ2، «تت.» 2:9ـ10، «1پېت.» 3:13ـ21.